

**R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V I Š J E
D E L O V N O
I N S O C I A L N O
S O D I Š Č E**

VDSS Sodba Pdp 291/2020

Sodišče: Višje delovno in socialno sodišče

Oddelek: Oddelek za individualne in kolektivne delovne spore

ECLI: ECLI:SI:VDSS:2020:PDP.291.2020

Evidenčna številka: VDS00040703

Datum odločbe: 09.09.2020

Senat: Silva Donko (preds.), mag. Tanja Pustovrh Pirnat (poroč.), Ruža Križnar Jager

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: redna odpoved pogodbe o zaposlitvi - poslovni razlog - kriteriji za določitev presežnega delavca

Zveza: ZDR-1 člen 89, 89/1, 89/1-1, 102, 102/2.

Jedro

Kriteriji za določitev presežnih delavcev so za primer odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnega razloga primeroma navedeni v drugem odstavku 102. člena ZDR-1. Toženka, ki je presojano odpoved podala, ne da bi šlo za večje število delavcev, ni bila dolžna opredeliti kriterijev za določitev presežnih delavcev. Vendar, ker jih je opredelila, jih je bila dolžna, kot je pravilno utemeljilo sodišče prve stopnje, uporabiti zakonito. Kriteriji, kot jih je opredelila: (1) število kršitev obveznosti iz delovnega razmerja oziroma izdana pisna opozorila, (2) stopnja izobrazbe in (3) skupna delovna doba niso niti sami po sebi niti v konkretnem primeru nedopustni. Prvi navedeni kriterij, ki ga tožnik v pritožbi neutemeljeno označi za nedopustnega, kaže, kot je pravilno utemeljilo sodišče prve stopnje, odnos delavca do dela, toženka pa ga je enako uporabila za vse delavce, tako ta kot druga dva kriterija za določitev presežnih delavcev so bili določeni vnaprej. Da je kriterij, ki kaže odnos delavca do dela, dopusten, izhaja tudi iz stališč pritožbenega sodišča, pri čemer je nebitveno, ali je ta kriterij uporabljen kot prvi ali drugi (izključevalni) kriterij.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba sodišča prve stopnje.

II. Tožeča stranka sama krije svoje pritožbene stroške.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo zahtevek za ugotovitev nezakonitosti in razveljavitev redne odpovedi

pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga z dne 19. 9. 2019, da delovno razmerje tožniku ni prenehalo 4. 10. 2019, ampak še traja z vsemi pravicami iz pogodbe o zaposlitvi z dne 16. 1. 2019, da mu je toženka dolžna priznati neprekinjeno delovno razmerje za čas nezakonitega prenehanja od 5. 10. 2019 dalje ter vpisati delovno dobo, obračunati mesečno plačo, kot če bi delal, in po odvodu davkov ter prispevkov izplačati neto zneske z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 18. dne v prihodnjem mesecu do plačila, ga pozvati na delo in mu plačati utemeljeno priglašene pravnne stroške.

2. Zoper navedeno sodbo se iz vseh pritožbenih razlogov pritožuje tožnik. Navaja, da je toženka odpoved dejansko podala iz krivdnega razloga, ne da bi spoštovala zakonske določbe, ki urejajo obveznost zagovora. Sodišče prve stopnje glede tega ni ugotavljalo za odločitev bistvenih dejstev. Kot kriterij za določitev presežnih delavcev bi toženka morala upoštevati le nadaljnje kriterije (stopnja izobrazbe delavca, skupna delovna doba), ne pa kriterija, povezanega s kršitvami obveznosti iz delovnega razmerja oziroma izdanimi pisnimi opozorili. Poslovni razlog za podajo odpovedi mora biti iz sfere delodajalca ne delavca. Toženka tožniku v odpovedi očita, da je kršil obveznosti iz delovnega razmerja. Ne gre za poslovni razlog, ampak za krivdni razlog. To ni zakonito (prim. sklep VDSS Pdp 437/2016). Tožnik zoper pisno opozorilo nima sodnega varstva. Ni imel možnosti zagovora, toženka mu očitkov ni predstavila. Zaobšla je pravila postopka podaje odpovedi. Takšno ravnanje je v nasprotju z določbami Ustave RS. Tožniku so bile kršene človekove pravice. Sodišče prve stopnje se neutemeljeno sklicuje na stališče v sodbi VDSS Pdp 838/2010, kjer je bila kot prvi kriterij za določitev presežnih delavcev določena usposobljenost delavcev, ne pa število kršitev obveznosti iz delovnega razmerja oziroma izdana pisna opozorila. V konkretnem primeru poslovni razlog za podajo odpovedi sploh ni podan oziroma ga toženka ni dokazala. V odpovedi je poslovni razlog utemeljila s padcem naročil v avtomobilski industriji in uvedbo projekta A. na nivoju koncerna B., pri čemer je šlo pri padcu naročil le za običajna nihanja, ki ne morejo predstavljati utemeljenega poslovnega razloga. To izhaja iz sodbe Delovnega sodišča v Mariboru Pd 470/2016 in sodne prakse Vrhovnega sodišča RS (odločbe VS RS VIII Ips 558/2007, VIII Ips 374/2008, VIII Ips 525/2008). Tožnik je pred sodiščem prve stopnje dokazal, da upada naročil sploh ni bilo, saj so delavci opravljali delo preko polnega delovnega časa, poleg tega je delo opravljal "posojeni delavec". Projekt A. ni vplival le na tožnikovo delo, ampak na delo na celotni liniji, pri čemer delo, kot ga je pred odpovedjo opravljal tožnik, sedaj opravlja drug delavec. Sodišče prve stopnje sploh ni ugotavljalo dejstev, povezanih s padcem naročil, v tem delu je ostalo dejansko stanje nepopolno ugotovljeno. Sodišče prve stopnje bi moralo izvajati dokaze po uradni dolžnosti. Ugotovitev o manjšem številu delavcev na delovnem mestu pomožni delavec v lakirnici za presojo, da je odpoved zakonita, ne zadošča. Toženka bi morala dokazati padec naročil v avtomobilski industriji in uvedbo programa A. na nivoju koncerna B., ki je neposredno vplival na delo tožnika. V sporu o zakonitosti odpovedi mora delodajalec dokazati tisti razlog, iz katerega je odpoved podal (sodba in sklep VS RS VIII Ips 233/2016, odločbi VDSS Pdp 489/2016 in Pdp 603/2016). Toženka za padec naročil v avtomobilski industriji ni predložila dokazov, predložen plan proizvodnje za leto 2019 ni verodostojen. Niti iz listin niti iz izpovedi zakonitega zastopnika toženke ne izhaja, da je padec naročil oziroma manjši obseg proizvodnje posledica padca naročil v avtomobilski industriji. Verodostojen dokaz bi bila le mesečna poročila s podatki o načrtovanem obsegu dela, verodostojna računovodska poročila in izkazi poslovnega izida. Sodišče prve stopnje neutemeljeno ni upoštevalo tožnikove izpovedi, da ni zaznal zmanjšane obsega dela in da je norma ostala enaka. Toženka tožnikovega delovnega mesta ni uknila, na tej poziciji sedaj delo opravlja C.C. Toženka bi odpoved lahko kvečjemu podala njemu. Sodišče prve stopnje neutemeljeno ni verjelo izpovedi tožnika in priče C.C., da se obseg dela ni spremenil in da je tožnik delo opravljal dobro, ampak je verjelo zakonitemu zastopniku toženke in pričam D.D., E.E., F.F., G.G. in H.H. Tožnik pritožbenemu sodišču predlaga, da izpodbijano sodbo spremeni, tako da zahtevku ugotodi, oziroma podredno jo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje, oboje s stroškovno posledico. Priglaša stroške pritožbe.

3. Toženka v odgovoru na pritožbo prereka tožnikove navedbe. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbo zavrne kot neutemeljeno in potrdi izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Pritožbeno sodišče je preizkusilo izpodbijano sodbo v mejah pritožbenih razlogov. Po uradni dolžnosti je na podlagi drugega odstavka 350. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP; Ur. l. RS, št. 26/99 in nadalj.) pazilo na absolutne bistvene kršitve določb postopka iz 1., 2., 3., 6., 7. in 11. točke, razen glede obstoja in pravilnosti pooblastila za postopek pred sodiščem prve stopnje, ter 12. in 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP in na pravilno uporabo materialnega prava. Ugotovilo je, da sodišče prve stopnje ni zagrešilo absolutnih bistvenih kršitev določb pravnega postopka, na katere pazi pritožbeno sodišče po uradni dolžnosti, niti kršitev, ki jih izpostavlja tožnik. Dejansko stanje je popolno in pravilno ugotovilo ter na tako ugotovljeno dejansko stanje sprejelo materialnopravno utemeljeno odločitev. Pritožbeno sodišče soglaša z razlogi, ki jih je v utemeljitev svoje odločitve navedlo sodišče prve stopnje.

6. Pritožba sodišču prve stopnje neutemeljeno smiselno očita absolutni bistveni kršitvi določb pravnega postopka iz 14. in 15. točke drugega odstavka 339. člena ZPP. V izpodbijani sodbi je navedlo razloge o vseh za odločitev bistvenih dejstvih, ki niso nejasni niti sami s seboj v nasprotju, tako da je sprejeto odločitev mogoče preizkusiti. O odločilnih dejstvih ni nobenega nasprotja med tem, kar je navedeno o vsebini listin in zapisnikov o izvedbi dokazov, ter med samimi temi listinami in zapisniki.

7. Tožniku, zaposlenem na delovnem mestu pomožni delavec v lakirnici, je delovno razmerje pri toženki prenehalo po redni odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga z dne 19. 9. 2019. Za poslovni razlog gre, kot je določeno v 1. alineji prvega odstavka 89. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1; Ur. l. RS, št. 21/2013 in nadalj.), v primeru prenehanja potreb po opravljanju določenega dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi zaradi ekonomskih, organizacijskih, tehnoloških, strukturnih ali podobnih razlogov na strani delodajalca. Sodišče prve stopnje je zakonitost odpovedi pravilno presojalo v okviru tega razloga, iz katerega je toženka odpoved podala. Tožnik ji v pritožbi neutemeljeno očita, da je odpoved dejansko podala iz krivdnega razloga, ker je kot kriterij za določitev presežnih delavcev upoštevala kršitve obveznosti iz delovnega razmerja oziroma izdana pisna opozorila.

8. Kriteriji za določitev presežnih delavcev so za primer odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnega razloga primeroma navedeni v drugem odstavku 102. člena ZDR-1. Toženka, ki je presojano odpoved podala, ne da bi šlo za večje število delavcev, ni bila dolžna opredeliti kriterijev za določitev presežnih delavcev. Vendar, ker jih je opredelila, jih je bila dolžna, kot je pravilno utemeljilo sodišče prve stopnje, uporabiti zakonito. Kriteriji, kot jih je opredelila: (1) število kršitev obveznosti iz delovnega razmerja oziroma izdana pisna opozorila, (2) stopnja izobrazbe in (3) skupna delovna doba niso niti sami po sebi niti v konkretnem primeru nedopustni. Prvi navedeni kriterij, ki ga tožnik v pritožbi neutemeljeno označi za nedopustnega, kaže, kot je pravilno utemeljilo sodišče prve stopnje, odnos delavca do dela, toženka pa ga je enako uporabila za vse delavce, tako ta kot druga dva kriterija za določitev presežnih delavcev so bili določeni vnaprej. Da je kriterij, ki kaže odnos delavca do dela, dopusten, izhaja tudi iz stališč Višjega delovnega in socialnega sodišča v zadevi Pdp 838/2011, ki jo je citiralo sodišče prve stopnje (revizija zavrnjena s sodbo VS RS VIII Ips 67/2011), pri čemer je nebitveno, ali je ta kriterij uporabljen kot prvi ali drugi (izključevalni) kriterij.

9. Tožnik v pritožbi neutemeljeno izpostavlja, da zoper pisno opozorilo ni sodnega varstva. Skladno s sodno prakso (sklepa VS RS VIII Ips 206/2005 in VIII Ips 227/2005) delavec zoper pisno opozorilo nima samostojnega pravnega varstva, ker pisno opozorilo nima neposrednih pravnih posledic in predstavlja le

predpostavko za kasnejšo odpoved. Njegova utemeljenost se presoja v sporu o zakonitosti odpovedi - redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz krivdnega razloga. Tožniku toženka takšne odpovedi ni podala, ampak je, kot že navedeno, pisno opozorilo upoštevala v okviru kriterijev za določitev presežnih delavcev. Sodišče prve stopnje je pri presoji uporabe kriterijev preizkusilo utemeljenost pisnega opozorila, pri čemer je pravilno upoštevalo predvsem izpoved tožnika, ki je zaslišan kot stranka sam priznal, da je uporabljal mobilni telefon na delovnem mestu v zasebne namene in da je bil s prepovedjo takšnega ravnanja seznanjen.

10. V zadevi Pdp 437/2016, ki jo v pritožbi izpostavlja tožnik, je šlo za druga dejanska in pravna vprašanja, kot se odpirajo v tem sporu; šlo je za tožnico, ki je zatrjevala ravnanja trpinčenja na delovnem mestu, v okviru katerega ji je toženka podala najprej pisno opozorilo in nato redno odpoved pogodbe o zaposlitvi.

11. Redna odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga z dne 19. 9. 2019 je bila podana, kot je pravilno povzelo sodišče prve stopnje, zaradi ekonomskih razlogov, upada naročil v avtomobilski industriji in uvedbe projekta A. na nivoju koncerna B. (racionalizacija stroškov), na podlagi česar se je vodstvo toženke odločilo za optimizacijo poslovanja in s tem povezanih procesov z namenom dosega dolgoročne stabilnosti poslovanja; toženka je sprejela odločitev o zmanjšanju števila delavcev na delovnem mestu pomožni delavec v lakirnici iz 36 na 33. Da je toženka takšno odločitev (zmanjšanje števila delavcev na določenem delovnem mestu) dejansko sprejela, je sodišče prve stopnje pravilno ugotovilo predvsem iz predloženega sklepa posloводства toženke, iz predloženih seznamov delavec pa je ugotovilo, da je bilo zmanjšanje števila delavcev dejansko, ne navidezno. Zakonitost odpovedi je presojalo v okviru razloga za njeno podajo, kot ga je opredelila toženka (ekonomski, organizacijski, tehnološki). Drugačne pritožbene navedbe niso utemeljene.

12. Tožnik v pritožbi neutemeljeno zatrjuje, da toženka padca naročil (v avtomobilski industriji) ni dokazala oziroma da sodišče prve stopnje ne bi smelo upoštevati izpovedi zakonitega zastopnika toženke o dosegu le 77 % načrtovanih naročil, ki je skladna s podatki iz plana proizvodnje za leto 2019, ki mu tožnik neutemeljeno odreka verodostojnost. Sodišče prve stopnje se je v izpodbijani sodbi opredelilo do njegove izpovedi, da ni zaznal zmanjšane obsega dela oziroma da se delavcem ni zdelo, da bi bilo dela manj, pri čemer tožnik v pritožbi povzame le del te izpovedi. Zaslišani kot stranka je izpovedal tudi, da je bilo delavcem pri toženki rečeno, da jih je preveč, kot je sodišče prve stopnje povzelo v obrazložitvi. Neutemeljeno kot verodostojen dokaz opredeli (le) poročila s podatki o načrtovanem obsegu dela, verodostojna računovodska poročila in izkaze poslovnega izida. ZPP načeloma ne pozna formalnih dokaznih pravil, da bi stranka določena dejstva lahko dokazovala le z določenim dokazom, niti takšna pravila ne izhajajo iz delovno pravne zakonodaje.

13. V zadevi Pdp 489/2016, ki jo izpostavlja pritožba, delodajalec - drugače kot toženka v tem sporu - ni dokazal, da bi bila izguba iz poslovanja dejanski razlog za podajo redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Podobno je bilo v zadevi Pdp 603/2016, v kateri je delodajalec kot razlog za podajo odpovedi (poslovni razlog) navedel upad naročil, ki ga v sodnem postopku ni dokazal. V zadevi Pdp 265/2018 (pritožbeni postopek v zadevi Delovnega sodišča v Mariboru Pd 470/2016) je sodišče odločalo o zakonitosti prenehanja delovnega razmerja zaradi poteka pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Sodišče prve stopnje je v obrazložitvi sodbe Pd 470/2016 navedlo, da trenutni upad naročil ne more utemeljiti poslovnega razloga. V tem sporu pa ni nobene podlage za ugotovitev, da je toženka dosegla le trenutni upad naročil ali da bi šlo za pričakovana nihanja naročil, kot neutemeljeno navaja pritožba.

14. Iz obrazložitve sodbe in sklepa VS RS VIII Ips 233/2016, ki jo izpostavlja pritožba, izhaja, da mora delodajalec v sodnem postopku dokazati poslovni razlog, tako da je z vidika poslovanja sprejemljiv in preverljiv, in da sodišče presoja utemeljenost tistega razloga, ki ga v odpovedi navede delodajalec. Vendar je šlo v tej zadevi za neprimerljivo dejansko stanje, kot ga je pravilno ugotovilo sodišče prve stopnje v tem

sporu; delodajalec je odpoved utemeljil z upadom prometa v določenem mesecu, ki se niti ni iztekel. Ostale odločbe Vrhovnega sodišča RS, ki jih izpostavlja toženka (odločbe VS RS VIII Ips 558/2007, VIII Ips 374/2008, VIII Ips 525/2008), pa niso bile sprejete v zadevah, v katerih se je presojala zakonitost odpovedi, ampak je bila predmet presoje zakonitost prenehanja delovnega razmerja zaradi poteka pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

15. Tožnik v pritožbi neutemeljeno izpostavlja delo preko polnega delovnega časa in delo "posojenega delavca" I.I. Do njegovih navedb se je opredelilo že sodišče prve stopnje, pri čemer je kot nesporno med strankama pravilno ugotovilo, da je I.I. delo pri toženki opravljal štiri dni, na podlagi ocene izpovedi zakonitega zastopnika toženke in priče F.F. pa je ugotovilo še, da I.I. ni "nadomeščal" tožnika, ampak delavce, ki so bili takrat odsotni zaradi bolniškega staleža. Kratkotrajno opravljanje dela kot ugotovljeno število nadur vseh delavcev na delovnem mestu pomožni delavec v lakirnici - 12 ur v oktobru 2019 in 6,5 nadur v mesecu novembru 2019 ne vpliva na pravilno ugotovitev, da je delo tožnika pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga postalo nepotrebno.

16. Pritožbene navedbe, da zaradi uvedbe programa A. toženka ni ukinila njegovega delovnega mesta oziroma ni postalo nepotrebno njegovo delo, so neutemeljene. Toženka odpovedi ni podala zaradi ukinitve določenega delovnega mesta, je pa na delovnem mestu pomožni delavec v lakirnici zmanjšala število delavcev. Delavce na tem delovnem mestu, ki jim je podala odpovedi, je določila z uporabo kriterijev. Glede na to tožnik neutemeljeno izpostavlja delo C.C. na poziciji, ki jo je prej zasedal sam, saj ima ta delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za isto delovno mesto pomožni delavec v lakirnici, delo pa pri toženki opravlja, kot je pravilno na podlagi ocene izpovedi prič F.F. in G.G. ugotovilo sodišče prve stopnje, na vseh pozicijah ("skakač").

17. Ker niso podani niti v pritožbi uveljavljeni pritožbeni razlogi niti tisti, na katere pazi pritožbeno sodišče po uradni dolžnosti, je pritožbeno sodišče pritožbo tožnice zavrnilo kot neutemeljeno in na podlagi 353. člena ZPP potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

18. Odločitev o pritožbenih stroških temelji na prvem odstavku 165. člena ZPP. Tožnik, ki s pritožbo ni uspel, po načelu uspeha v postopku (154. člen ZPP) sam krije svoje stroške pritožbenega postopka.

Datum zadnje spremembe: 21.12.2020